

УДК 78.03(94=161.2)(092)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.293319>

Валентина Бонтей, студентка магістратури
факультету початкової освіти та мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Олександра Німилович, доцент кафедри
музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
член НСКУ

МИСТЕЦЬКІ ОРІЄНТИРИ ОКСАНИ ТАРНАВСЬКОЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ АВСТРАЛІЇ

У статті висвітлюється мистецький і життєвий шлях видатної піаністки, композиторки, педагогині, диригентки і громадської діячки – Оксани Тарнавської у контексті розвитку музичної культури української діаспори Австралії. Розкривається її піаністична і педагогічна діяльність як організаторки приватної музичної школи в Мельбурні. Значної уваги надається різним аспектам праці О. Тарнавської зі створенням нею Молодечим Катедральним Хором у Мельбурні: концертному, освітньому, виховному та просвітницькому. Підкреслюються і висвітлюються основні жанри творчості композиторки, зокрема фортепіанної, особливості її педагогічної та просвітницької діяльності в молодіжній патріотичній організації “Пласт”.

Ключові слова: Оксана Тарнавська; Австралія; композиторка; піаністична кар’єра; хоровий молодіжний колектив; діаспора; музичне виховання.

Лім. 14.

Valentyna Bontei, Master Student of the Faculty of Primary Education and Art,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Oleksandra Nimylovych, Associate Professor of the
Music-Theoretical Disciplines and Instrumental Training Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
Member of the National Union of Composers of Ukraine

ARTISTIC ORIENTATIONS OF OKSANA TARNAVSKA IN THE CONTEXT OF DEVELOPMENT MUSICAL CULTURE OF THE UKRAINIAN DIASPORA IN AUSTRALIA

The article highlights the pianistic, pedagogical, conducting, and composing heritage of the famous representative of the Ukrainian diaspora in Australia – Oksana Tarnavska (1926–2020) is dedicated. The artist was born in Lviv in an intelligent family, in which they cared about the good education of their children, because from the age of five, Oksana began to learn to play the piano, which she did not part with throughout her life.

Oksana Tarnavska received her musical education at the branch of the Mykola Lysenko Higher Music Institute in Sambor in the piano class of Ivanna Voloshyn. Having left for Australia in 1948, she continued her studies with teacher A. Meggeri and obtained a diploma of the Australian Music Association. In 1952, after moving to Melbourne, she received a higher musical education studying at the Conservatory of Music at the University of Melbourne. At the final course of study, she received recognition for the piano composition “Poppies bloomed under the fords”, which she wrote under the impression of the choral work of the same name by Fr. Severyn Saprun – the organizer of the musical life of Drohobychyna in the 1920s and 30s.

The pedagogical activity of O. Tarnavska in the field of founding her own private music school and the Youth Cathedral Choir in Melbourne at the Cathedral Brotherhood of the Holy Supreme Apostles Peter and Paul is highlighted. The youth team worked in various areas – concert, educational, educational and enlightening. The goal of creating a youth choir was the leader’s desire to unite children and young people to familiarize themselves with and study Ukrainian church-religious and secular music and to prepare young people for future artistic activities for the development of Ukrainian musical art and choral art in particular.

O. Tarnavska actively worked in the “Plast” organization, holding leading positions. In 1970, she arranged and published the stratum song “V mandry”, collaborated with the stratum magazine “Hotuis!” for which she made music.

O. Tarnavska’s creative legacy includes compositions of various genres: choral and vocal (solo) works based on poems by Ukrainian poets, many songs for children and youth, folk songs, arrangements and arrangements of folk songs for solo performance and various choir compositions. The article analyzes the artist’s piano works: “Ukrainian Suite”, “Homin of Ukraine. Musical essay on folk motifs”, “Autumn Song”, “Nocturne. Evening meditation”, “Prelude. Memory”, “Heroic Elegy”. O. Tarnavska’s piano compositions are written with a good professional musical taste; they are deep in content, based on folklore sources and are marked by skillful compositional technique.

Keywords: Oksana Tarnavska; Australia; composer; pianistic career; youth choir; diaspora; musical education.

Постановка проблеми. Українська діаспора Австралії посідає чільне місце як в австралійському суспільстві, так і в світовій діаспорі. У 1940-х рр. мільйони українців, зокрема й митців, стали жертвами нищівних воєнних лихоліть і більшовицького режиму й змушені були рятувати своє життя еміграцією за кордон. Як зазначав професор Роман Смаль-Стоцький, “Українці їдуть до Австралії” – скільки горя й розпачу у цих холодних словах... Але й скільки залізної волі, рішучості, відваги й завзяття міститься в них: це постанова не скапітулювати перед московськими гнобителями України, а йти шукати волі за “семи горами та семи морями”, щоб у волі, з гідністю людини й її правами, почати нове життя на далекому, чужім континенті Австралії...” [8, 1345]. Суголосність цих слів з нашим сьогоденням вражаюча.

Українська діаспора в Австралії голосно заявила про себе у світовому просторі в кінці 1940-х рр., проте відомості про перших нечисельних поселенців сягають ще XIX ст. У 40-х рр. XX ст. українці в Австралії доволі активно почали організовувати освітнє, культурне і громадське життя. Був організований Союз Українських Організацій Австралії (СУОА) в 1950 р. як центр, в якому об’єднувалися всі українські організації Австралії з метою координування роботи. До членства СУОА входили різні товариства: виховні, культурні, політичні, а також загальногромадські. З-поміж них Наукове Товариство ім. Т. Шевченка в Австралії, Об’єднання Українських Католицьких Організацій Австралії, Пласт, Спілка Української Молоді, Союз Українок Австралії, Союз Українських Комбатантів, Спілка Українських Образотворчих Мистців, Українська Центральна Шкільна Рада, та багато інших. Вивчення діяльності подібних організацій та окремих яскравих представників українського музичного мистецтва діаспори в Австралії сьогодні видається актуальним.

Аналіз основних публікацій. Однією з яскравих представниць австралійської діаспори є українська піаністка, композиторка, педагогиня, диригентка і громадська діячка Оксана Тарнавська, творчість і життєпис якої маловідомі в Україні й тільки фрагментарно розглядалися українськими музикознавцями В. Білінським [1], М. Павлишиним [5], І. Майчиком [6].

Мета дослідження полягає у якомога повнішому висвітленні творчого і життєвого шляху, сценічної, педагогічної, композиторської та громадської діяльності Оксани Тарнавської на тлі розвитку музичної культури української діаспори Австралії.

Виклад основного матеріалу. Народилася мисткиня у Львові 22 липня 1926 р. й походила з інтелігентної львівської родини. Трапилося так, що сім’ю Тарнавських цього ж року (1926) польська влада виселила до Польщі [7, 2]. Десять років (до 1936 р.),

Оксані Тарнавській довелося проживати на Помор’ї (Польща) в місті Вомбжезно, поблизу Торуня [2, 173]. У родині дбали про добру освіту дітей, і вже з п’ятирічного віку Оксана почала навчатися гри на фортепіано. Варто зауважити, що її брат, Богдан Тарнавський, став відомим лікарем-оптометристом, фахівцем корекції зору і діагностом офтальмологічних захворювань, одним із провідних діячів українського кооперативного руху в Австралії [4, 196].

Повернувшись 1936 року до Галичини, сім’я переїхала на проживання до Самбора, де Оксана Тарнавська продовжила музичну освіту, вступивши до філії Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка в клас фортепіано Іванни Волошин. У час Другої світової війни, німецької окупації, О. Тарнавська попри продовження музичної освіти навчалася також у державній Торговельній Школі в Самборі у 1942–43 рр. і одночасно працювала секретарем у Народній Торгівлі [7, 2].

У часописі “Дрогобицьке слово” від 25 березня 1942 р. вдалося віднайти цікавий допис під заголовком “Роковини Шевченка в Самборі”, в якому розповідається про відзначення 128-ї річниці Кобзаря 7 березня в народній школі, а наступного дня в Торговельній школі, в якій саме навчалася того часу О. Тарнавська. У концертній програмі, яка відбувалася в переповненій залі, звучала поезія Шевченка, відбулася інсценізація балади “Причинна” і, як зазначила невідома авторка замітки, “На увагу заслуговує фортепіанове сольо учениці Оксани Тарнавської” [14, 4].

Від юнацького віку талановита піаністка активно працювала в молодіжній організації Пласт. На початку 1940-х рр. родина Тарнавських, як і багато українських родин, виїхала на захід, рятуючи життя від комуністичної московської навали. У 1944–45 рр. вони пройшли кілька робітничих таборів у Німеччині. Після закінчення війни О. Тарнавська перебувала в пересильному таборі в Майнц-Кастелі (Німеччина), де успішно закінчила Українську Реальну Гімназію (1946), одночасно працюючи вчителькою в дитячому садочку, активно займалась Пластом, закінчила медсестринські курси в 1947–48 рр. і курс дошкільної педагогіки в таборі Ельванген у 1948 р. [2, 173].

У 1948 р. Оксана разом з братом Богданом виїхала до Австралії й спочатку опинилася у пересильному таборі в Батгурсті. Від 1948 до 1952 р. працювала за контрактом у лікарні міста Гобарт (Тасманія), проте музичне мистецтво манило талановиту дівчину, тому вона продовжила навчання у викладачки А. Метгері й здобула диплом Австралійської Музичної Асоціації [2, 173]. Від 1952 р., переїхавши до Мельбурна, здобула вищу музичну освіту, навчаючись у Музичній консерваторії при Мельбурнському університеті [1, 670]. Отримала визнання за фортепіанний

твір “Під Бродами зацвили маки”, який написала під враженням від однойменного хорового твору о. Северина Сапуна – організатора музичного життя Дрогобиччини 1920–30-х рр. [1, 670]. З цією композицією О. Тарнавська познайомилася в Австралії й на її тему створила у 1958 р. “Елегію” (“Героїчну Елегію”), не знаючи нічого про те, хто є автором цього твору.

Одним із найбільших тогочасних досягнень мисткині було заснування власної приватної музичної школи, де вона могла ділитися своїми знаннями з талановитими учнями. В Альманасу “Новий обрій” за 1967 р. у короткій замітці подано опис діяльності цієї музичної школи. Довідуємося, що того року (за 14 років існування навчального закладу) школа випустила 85 учнів. У 1967 р. там навчався 31 учень, але іспити вони складали не в музичній школі, а в Музичній Консерваторії при Мельбурнському Університеті, що свідчить про високий рівень навчання. За один навчальний рік у школі проводилося 9–10 концертів як сольних, так і збірних музичних імпрез учнів школи [9, 86].

Водночас вона працювала вчителем музики не тільки у власній, а й у середніх школах та у Дівочому коледжі. Попри педагогічну діяльність, О. Тарнавська була піаністкою-акомпаніаторкою у хорі Української Громади Вікторії під назвою “Чайка”, якою керував маестро Степан Корінь – видатний український диригент [7, 2], часто виступала як піаністка-солістка у різноманітних концертних програмах української громади в Мельбурні.

Значним здобутком О. Тарнавської було створення 4 жовтня 1959 р. Молодечого Катедрального Хору в Мельбурні при Катедральному Братстві Святих Верховних Апостолів Петра і Павла. Метою колективу стало бажання: згуртувати дітей та молодь для ознайомлення і вивчення української церковно-релігійної та світської музики; навчити молодь ширі любити українську церкву і народ; удосконалювати українську мову молоді в чужомовному середовищі; завдяки їй залученню до Богослужбової практики, поглиблювати їхню релігійність. Оксана Тарнавська у хоровому молодіжному колективі ставила перед собою високу мету – готувати молодь до майбутньої мистецької діяльності задля розвитку українського музичного мистецтва і хорового зокрема.

Діяльність колективу полягала у виконанні Св. Літургій, Воскресних Утренних та інших Богослужінь, а також у різноманітних заходах релігійного та світського спрямування. Хор виступав з повноцінними концертами в багатьох австралійських містах – Мельбурні, Нобл Парку, Сіднеї, Джілонгу, Нью-Боров, Брізбені й Аделаїді, Канберрі й Ньюкастлі, а також було видано кілька платівок: “Альбом Молодечого Катедрального Хору” (Воскресна Утреня і Українські пісні – 1971 р.), “Вселенна, веселися”

(Українські коляди – 1975), “На Крилах Рідної Пісні” (Концерт укр. пісні – 1988)” [2, 177]. Хор мав укладений Статут (Правильник) та велику нотну бібліотеку.

Молодіжний колектив працював у різних ділянках – концертній, освітній, виховній просвітницькій, примітно, що в колективі панувала дисципліна, діяли статутні правила, керівниця хору дбала також про концертні костюми, які виготовляв С. Худяк.

Варто згадати й про активну діяльність О. Тарнавської у Пласті. Тут вона була впливовою особистістю, членкинею Проводу Пласту в Австралії, Крайовою Команданткою Пластунук, Крайовою Референткою Новацтва, членкинею Крайової Пластової Ради 1993–97 [3]. За активну пластунську педагогічну працю в Австралії О. Тарнавська була удостоєна багатьох нагород.

Не полишала О. Тарнавська музичне мистецтво і під час роботи у Пласті. У 1970 р. під її редакцією появився друком пластовий співаник, який отримав назву “У мандри”. До речі, цей співаник О. Тарнавська редагувала неодноразово, адже він набув значної популярності, тому багато разів перевидавався [12].

У зібраних мисткинею пісенних творах, крім народних зразків, переважно оспівується діяльність Пласту і в краю, і на чужині. У шести розділах пісні розподілені за жанрами. Тут уміщені українські колядки (5), щедрівки (2), гаївки та веснянки (4). Також особливу увагу присвячено пісням для пластового новацтва. До співаника ввійшло чимало авторських пісень Оксани Тарнавської (13). Деякі з них на її власні слова, а деякі на слова відомих поетів: О. Олеся, Л. Храпливої, Р. Завадовича, І. Савицької, К. Перелісної та ін. Варто також згадати співпрацю О. Тарнавської із журналом “Готуйсь!”, який друкувався для Пластового новацтва, на сторінках якого знаходимо музичне оформлення Оксани Тарнавської, тобто публікацію її пісенних творів на слова різних поетів.

12 вересня 2020 р. після нетривалої боротьби з коронавірусною недугою, О. Тарнавська відійшла у засвіти й похована у Мельбурні.

У творчій спадщині О. Тарнавської – композиції різних жанрів: хорові й вокальні (сольні) твори на вірші українських поетів, чимало пісень для дітей і молоді, пластові пісні, обробки і аранжування народних пісень для сольного виконання і різних складів хору [5, 196].

У 2004 р. була видана авторська збірка О. Тарнавської під назвою “Фортепіанні і вокальні твори” у видавництві “Фортуна” в Мельбурні (Австралія) [11].

Цю працю Оксана Тарнавська дедикувала своїм батькам і братові про що свідчить напис на збірці: “Присвячую мої музичні твори моїм Батькам і моему братові Богдану” [11, 1]. А метою збірки стало ба-

жання композиторки подарувати її всім українцям, які проживають поза межами рідної держави, щоб там, на чужині, любити, цінувати та виконувати українську музику [11, 3].

До збірки ввійшло 17 композицій О. Тарнавської, шість з яких – фортепіанні, та 9 вокальних і хорових творів на слова Т. Шевченка, В. Гренджі-Донського, Р. Купчинського, В. Землеорця, Б. Бора, Б. Коваленко та самої композиторки переважно патріотичного змісту. Уміщено у збірці й два духовні хорові твори “Ангел сповідав” і “Отче наш”.

Серед опублікованих фортепіанних творів: “Осіньна пісня”, “Українська Сюїта”, “Гомін України. Музичний нарис на народні мотиви”, “Ноктюрн. Вечірня медитація”, “Прелюдія. Спомин”, “Героїчна Елегія”.

Відкривається збірка розгорненим фортепіанним твором “Українська сюїта”. Українська фортепіанна музика у процесі розвитку від кінця XIX – до початку XXI ст. повніться жанровими різновидами сюїти: пісенно-танцювальний (М. Лисенко, Я. Степовий, Ф. Богданов, І. Шамо, А. Коломієць, Т. Маєрський, Ф. Надененко); узагальнено-програмний (М. Вілінський, Б. Лятошинський, А. Штогаренко, М. Степаненко, Б. Фільц); програмово-картинний (В. Сокальський, В. Задерацький, Ю. Іщенко, М. Колесса, І. Шамо, М. Вериківський, Ф. Надененко, В. Кирейко, Г. Сасько, Л. Дичко); вільний (або мішаний) у творчості В. Барвінського, М. Колесси, М. Дремлюги.

До цього барвистого переліку імен українських композиторів, які творили і творять сюїтні цикли повноправно можемо додати й “Українську сюїту” Оксани Тарнавської. Вона за всіма ознаками належить до вільного жанрового типу. Складається твір з контрастних розділів, які звучать і сприймаються як варіації на початкову тему, пов’язані короткими зв’язками. Картинно-програмний тип сюїти проявляється вже у заголовній назві твору “Українська сюїта”, що закладає розуміння і сприйняття твору як опрацювання авторкою національних фольклорних елементів. Пісенно-танцювальний тип сюїти втілюється через забарвлення кожного з розділів спорідненістю з українськими народними піснями і танцями.

Наступною композицією у збірці є фортепіанний твір “Гомін України”, визначений за жанром авторкою як “музичний нарис на народні мотиви”.

Відомо, що такий жанр, як нарис, існує в літературі. Загалом нарис – це так званий невеличкий твір, написаний у художньо-публіцистичному жанрі, у якому відображаються факти або події з життя певних людей. Якщо письменник писав нарис, то найчастіше він присвячував його відтворенню сучасних подій, або ж зображенню людей, яких він знав особисто. Чи існує нарис в музичному мистецтві? В музичному мистецтві популярний жанр

фрески. В українській музиці такий жанровий різновид натрапляємо у творчості видатних композиторок сучасності: Лесі Дичко (Симфонічні фрески “Джерело”, “Фрески (за картинами Катерини Білокур)” Іспанські, Швейцарські й Французькі фрески) та Богдани Фільц (“Музичні фрески”). До цього жанру також можна віднести ораторію “Київські фрески” І. Карабиця, де зауважуємо діалог музики і живопису.

Достеменно невідомо, чи писав хтось музичні нариси, тому можна вважати, що Оксана Тарнавська своєю композицією “Гомін України” стала зачинателкою цього жанру в українській музиці й продовжила діалог музики з літературою. Твір сприймається не як замальовка чи ескіз, а саме як відтворення розповіді про мальовничість України і її природи, історичних реалій існування у складі імперій та інших держав, звитяжну боротьбу за незалежність і красу людей, а також фольклорних зразків через теми козачково-гопакового і коломийкового характеру, часткове проведення популярної тангової теми пісні Ярослава Барнича “Туцулка Ксеня”.

Твір Оксани Тарнавської “Осіньна пісня” є яскравим прикладом жанру пісні в інструментальній музиці. Він розпочинається зі вступу (Andante), в якому короткі мотиви шістьнадцятими і тридцять другими нотами, що переливаються з одної руки в іншу, надають 13-тактовому вступу віртуозності та мають звукообразальний ефект, а саме сприймаються неначе легкий подув осіннього вітру, що котить опалі жовті листочки, які шурхотять і додають сумовитого осіннього настрою.

Пісенна тема (f-moll) (Sostenuto con anima) ще яскравіше передає осінню атмосферу, адже викладена у верхній лінії акордово-інтервальної фактури у партії правої руки й підтримана супровідними пасажами у лівій руці, а згодом у ній проводиться в октавному викладі. Тема викладена у варіаційній формі. Мелодична лінія не змінюється, звучить завжди тільки зі зміною супроводу. Метро-ритмічна структура, тональний план та регістровий виклад теми постійно змінюються упродовж твору. Всі зміни спонукають до сприйняття спогадів людини про її життя: десь радість, десь сум, хвилювання і прекрасні емоційні сплески, а то й драматичні пережиття чи тріумф.

“Ноктюрн. Вечірня медитація” – невелика за обсягом п’єса створена наче поєднання середньовічного сприйняття жанру ноктюрну як частини релігійної римо-католицької служби і романтичного твору мрійливого елегійного характеру, і водночас, за ремаркою авторки, як медитація – роздум-молитва, як спроба віднаходження самих себе. Основна тема, викладена в партії правої руки, повторюється декілька разів, але з видозмінами. Плавний ноктюрновий супровід розкладеними гармоніями творить відповідну настроєву атмосферу.

“Прелюдія – спомин” увібрала в себе риси жанру прелюдії програмного змісту та спомину, адже присвячена “Світлій пам’яті незабутнього Друга пл. сен. Романа Савчака” [11, 36].

З цієї присвяти проступає близькість товариських стосунків авторки музичного твору з адресатом, особливо у праці в організації “Пласт”. Композиція написана в наскрізній формі, кожен епізод якої плавно переходить в іншу. Кожна наступна тема не подібна до попередньої, вони сприймаються як самостійні теми й насичені мотивами, схожими до народнопісенних зразків, з елементами гармонічного і мелодичного мінору, багатим орнаментуванням, частою зміною штрихів. Увесь твір неначе передає життєві перипетії Романа Савчака. Прикінцева ремарка *doloroso, dramatico* – передає скорботу авторки за Другом після його відходу у вічність, яку яскраво підтримує перепад динамічних відтінків у завершальних тактах композиції. Закінчується твір на протяжних співзвуччях на *pp*, як висновок його життєвої творчої ниви.

Заключний фортепіанний твір у збірці – “Героїчна елегія на тему С. Михайлова (о. С. Сапрун) «Під Бродами зацвили маки»”. Композиція присвячена пам’яті полеглих українських героїв у битві під Бродами в 1944 р. з московською навалою.

Текст пісні був написаний о. Северином Сапруном, який приховав своє авторство під псевдонімом С. Михайлів через страх за долю свого сина Іреней, дивізійника, що опинився у радянському полоні. Пісню вперше підхопив Северин Сапрун-молодший (син священника), композитор і піаніст, який здійснив аранжування для фортепіано та голосу (меццо-сопрано чи баритона-тенора), написавши солоспів, уже перебуваючи в еміграції в Буенос-Айресі (Аргентина), а саме 5 червня 1949 р., про що довідуємося з опублікованого твору в збірці “Крихти” [10, 15–19], до якої увійшли композиції батька і сина Сапрунів. Солоспів С. Сапруна-мол., напевно був створений до чергової української імпрези в Буенос-Айресі, в яких часто піаніст брав участь як виконавець і автор музики у 1948–49 рр. Композиція характерна певними змінами мелодичної лінії хорowego твору, з яскравим розгорненням фортепіанним вступом, насиченою октавно-акордовими каскадами віртуозною фактурою фортепіано й відтворює героїчні картини битви з ворогом, втілені у тексті твору. Акордово-хоральна кода композиції сприймається неначе короткий рекієм за полеглими героями (*Lento*), проте композитор завершує твір акордом у мажорі як молитовну надію на світлу і чисту перемогу.

Композиторка Оксана Тарнавська створила фортепіанну композицію “Героїчна Елегія” на основі цього твору о. С. Сапруна, не знаючи про справжню авторську долю пісні. Ця історія підкреслює важ-

ливість та потужну силу музики в сприянні вираженню почуттів та ідей [6, 5].

Отець Северин Сапрун написав твір для тригolosого чоловічого хору маршового величавого характеру. Текст пісні особливо перекликається з подіями сьогодення, у жорстокій війні з росією, особливо у рядках: “москва загладу нам несе”. Оксана Тарнавська створила інструментальний твір “Героїчна елегія”, застосувавши популярний в українській музиці жанр – сумовитої, журливої елегії, з притаманним мінорним тональним забарвленням (*d-moll*), повільним темпом і провідною роллю мелодичної лінії у творі. Фортепіанна композиція віртуозна, насичена різними видами техніки (дрібні фігураційні, гамоподібні пасажі, грона акордів і септакордів, октавні побудови, акценти, тремоло, орнаментика). Доволі об’ємний вступ, своєю віртуозністю, частою зміною викладу фактури приводить до епізоду *Marziale, eroico*, який звучить в октавно-терцієвому викладі у низькому регістрі фортепіано як героїчний марш, але водночас несе в собі нотки суму й сприймається також як підготовка до основної теми, яка, як і в оригіналі (творі о. С. Сапруна), проводиться у басовому регістрі. Тема звучить декілька разів, варіативно, і з кожною варіацією набуває більш драматичного розвитку, що відображається і в ускладненні фортепіанної фактури.

Larghetto, dolente – кода, яка попри спокійний, стриманий і жалібний характер, є досить віртуозною завдяки своїй фактурі. Завершується твір на затихаючій динаміці *p* в *d-moll*, як оплакування полеглих під Бродами молодих українських патріотів, яких на вічний спочинок пригорнула рідна земля. Тільки остання раптова репліка на *f* низхідним рухом з домінанти на тонічний звук на великій гучності сприймається як ствердна мить твору і його величне завершення.

Висновки. Усі фортепіанні композиції О. Тарнавської написані з добрим професійним музичним смаком, вони глибокі за змістом, оперті на фольклорні джерела і відзначаються вправністю композиторської техніки.

Важливою подією у біографії мисткині став Указ Президента України № 657/2009 Віктора Ющенка від 20 серпня 2009 р. про нагородження діячів культури і мистецтв, а саме про присвоєння звання “Заслужений діяч мистецтв України” Оксані Тарнавській за активну творчо-виконавську діяльність і як кураторці Кафедрального хору при Українській католицькій парафії святих апостолів Петра і Павла в м. Мельбурн, Австралія [13].

Проте найвагомим визнанням своєї різновекторної праці О. Тарнавська вважала теплі слова вдячності від своїх вихованців у Молодечому хорі, музичній школі та в Пласті, схвальні відгуки публіки й визнання побратимів, адже все життя мисткині

присвятила вихованню нових поколінь національно свідомої української молоді, яка в силу історично-політичних причин зростала в іноетнічному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білинський В. Наші культурно-мистецькі сили. Оксана Тарнавська. *Українці в Австралії: матеріали до історії поселення українців в Австралії*. Мельбурн – Австралія, 1966. С. 670.

2. Диргент молодечого катедрального хору. *Новий обрій: Альманах*. 1997. Ч. 10. С. 173.

3. Життєпис пл. сен. кер. Оксана Тарнавська Гр. ОАМ (1926–2020). Вічна Ватра: пл. сен. кер. Оксана Тарнавська. URL: <https://100krokiv.info/2020/09/vichna-vatra-pl-sen-ker-oksana-tarnavska-hr/>

4. М. Б. [Мирослав Боліух]. Тарнавський Богдан. *Енциклопедія Української Діаспори. Том 4: Австралія – Азія – Африка* / ред. В. Маркус. Київ – Нью-Йорк – Чикаго – Мельбурн, 1995. С. 196–197.

5. М. П. [Марко Павлишин]. Тарнавська Оксана. *Енциклопедія Української Діаспори. Том 4: Австралія – Азія – Африка* / ред. В. Маркус. Київ – Нью-Йорк – Чикаго – Мельбурн, 1995. С. 196.

6. Майчик І. Передмова. *Тарнавська О. Фортепіанні і вокальні твори*. Мельбурн: Видавництво “Фортуна”, 2004. С. 5.

7. Оксана Тарнавська. *Тарнавська О. Фортепіанні і вокальні твори* / упор. І. Майчик. Мельбурн: Видавництво “Фортуна”, 2004. С. 2.

8. Панченко О. Полтавська діаспора. Велика енциклопедія. Лохвиця, Полтавщина, Україна, Європа, Австралія, Америка... *Бібліографічні інформації, нариси, статті, рефлексії, есеї, довідки, листи*. Гадяч: Видавництво “Гадяч”, 2021. 1424 с.

9. Приватна Музична школа Оксани Тарнавської. *Новий обрій: Альманах*. Ч. 3. Мельбурн: Видавництво “Ластівка”, 1967. С. 86.

10. Сапрун С., Сапрун С. (мол.). Крихти / редактор-упорядник І. Довгалюк. Львів: ТеРус, 1999. С. 15–19.

11. Тарнавська О. Фортепіанні і вокальні твори. Мельбурн: Видавництво “Фортуна”, 2004. 93 с.

12. У мандри. Збірник українських пісень для пластової молоді / Пісні збирала і опрацювала пл. сен. Оксана Тарнавська. Мельбурн – Аделаїда, 1970. 170 с.

13. Указ Президента України № 657/2009 Про нагородження діячів культури і мистецтв. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6572009-9337>

14. [Учасниця] Роковини Шевченка в Самборі. *Дрогобичке слово*. 1942. № 36 (110). 25 березня. С. 4.

REFERENCES

1. Bilynskyi, V. (1966). Nashi kulturno-mystetski syly. Oksana Tarnavska [Our cultural and artistic forces. Oksana Tarnavska]. *Ukrainians in Australia: materials on the history of the settlement of Ukrainians in Australia*. Melbourne – Australia, p. 670. [in Ukrainian].

2. Dyryhent molodechoho katedralnoho khoru [Conductor of the youth cathedral choir]. (1997). *New Horizon: Almanac*. Part 10. p. 173. [in Ukrainian].

3. Zhyttieyps pl. sen. ker. Oksana Tarnavska Hr. OAM (1926–2020). *Vichna Vatra: pl. sen. ker. Oksana Tarnavska, Hr. [Biography of pl. Sen. driver Oksana Tarnavska Gr. OAM (1926–2020). Vichna Vatra: square Sen. driver Oksana Tarnavska, Gr.]*. Available at: <https://100krokiv.info/2020/09/vichna-vatra-pl-sen-ker-oksana-tarnavska-hr/> [in Ukrainian].

4. M. B. [Myroslav Boliukh]. (1995). *Tarnavskiy Bohdan [Tarnavskiy Bohdan]*. *Encyclopedia of the Ukrainian Diaspora*. Volume 4: Australia – Asia – Africa / Ed. V. Markus. Kyiv – New York – Chicago – Melbourne. pp. 196–197. [in Ukrainian].

5. M. P. [Marko Pavlyshyn]. (1995). *Tarnavska Oksana [Tarnavska Oksana]*. *Encyclopedia of the Ukrainian Diaspora*. Volume 4: Australia – Asia – Africa. (Ed.) V. Markus. Kyiv – New York – Chicago – Melbourne, 1995. p. 196. [in Ukrainian].

6. Maichyk, I. (2004). *Peredmova [Preface]*. *Tarnavska O. Piano and vocal works*. Melbourne: Fortune Publishing House, 2004. p. 5. [in Ukrainian].

7. Oksana Tarnavska [Oksana Tarnavska]. (2004). *Tarnavska O. Piano and vocal works / emphasis*. I. Maichyk. Melbourne: Fortune Publishing House. p. 2. [in Ukrainian].

8. Panchenko, O. (2021). *Poltavska diaspora. Velyka entsyklopediia. Lohvytsia, Poltavshchyna, Ukraina, Yevropa, Avstraliia, Ameryka... Bibliohrafichni informatsii, narysy, statii, refleksii, esei, dovidky, lysty [Poltava diaspora. The big encyclopedia. Lohvitsa, Poltava region, Ukraine, Europe, Australia, America... Bibliographic information, essays, articles, reflections, essays, references, letters]*. *Gadyach: “Gadyach” publishing house*. 1424 p. [in Ukrainian].

9. *Pryvatna Muzychna shkola Oksany Tarnavskoi [Private Music School of Oksana Tarnavska]*. (1967). *New Horizon: Almanac*. Part 3. Melbourne: Lastivka Publishing House. p. 86. [in Ukrainian].

10. Saprun, S. & Saprun, S (mol.). (1999). *Krykhty [Crumbs] / Editor-compiler I. Dovhalyuk*. Lviv: TeRus. pp. 15–19. [in Ukrainian].

11. Tarnavska, O. (2004). *Fortepianni i vokalni tvory [Piano and vocal works]*. Melbourne: Fortune Publishing House. 93 p. [in Ukrainian].

12. *U mandry. Zbirnyk ukrainskykh pisen dlia plastovoi molodi [On the way. A collection of Ukrainian songs for strato youth]*. (1970) / The songs were collected and processed by pl. sen. Oksana Tarnavska. Melbourne-Adelaide. 170 p. [in Ukrainian].

13. *Ukaz Prezydenta Ukrainy № 657/2009 Pro nahorodzhennia diiachiv kultury i mystetstv [Decree of the President of Ukraine No. 657/2009 On awarding cultural and artistic figures]*. Available at: <https://www.president.gov.ua/document/s/6572009-9337> [in Ukrainian].

14. [Uchasnytsia]. (1942). *Rokovyny Shevchenka v Sambori [Shevchenko’s graves in Sambor]*. *Drohobych word*. No. 36 (110). March 25. p. 4. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.09.2023

